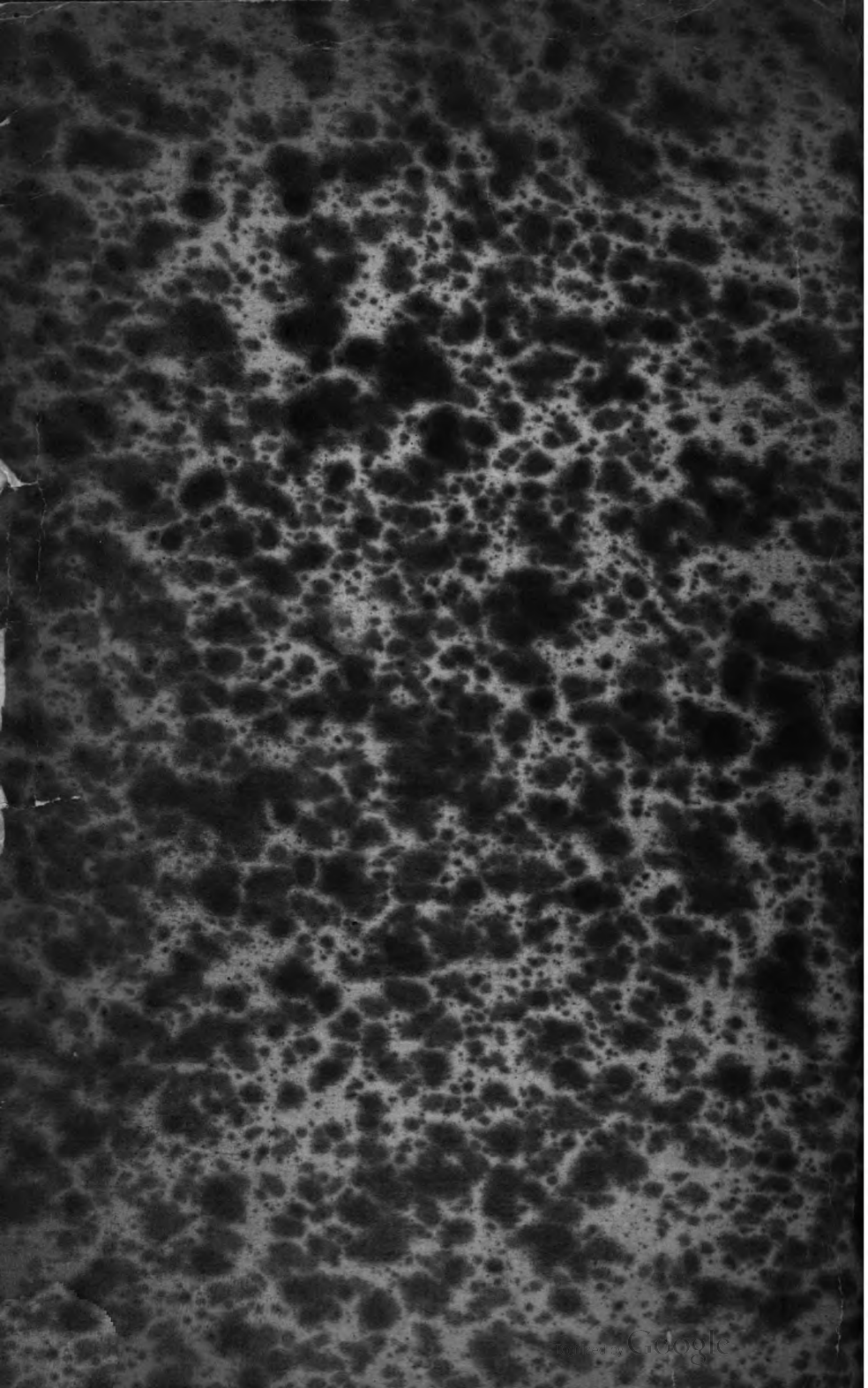

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

3571
1644

ס פ ר י ם

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי חברה

מ ק י צ י נ ר ד מ י ם

חתם השנת ראשי התורה:

משה מונטיפיורי בלאנדאן,
אברהם הכהן (המכונה ד"ר אלבערש כהן) בפאריז,
אליעזר הלוי (המכונה ד"ר לעווע) בכרייטאן,
אליעזר ליפמאן זילבערמאן בליק.

שנה רביעית תרכ"ט—תרל"א.

ס פ ר ה מ ו ס ר

מאת

ן' אפרים ז"ל מארץ מודינ"א.

Lyck, 1871.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'kize Nirdamim.

(L. Silbermann.)

Schnellpressendruck von Rudolph Siebert in Lyck.

709

ספר המוסר

לן אפרים ז"ל מארץ מודינ"א.

נשתק מאת

יוחנן במשיז וויטטקאווער מאלטונא.

יוצא לאור בפעם ראשונה

מכת"י הנמצא בביבליאוטהיקא הגדולה בעיר האמבורג יע"ע

Cod. heb. CCLV. 4to.

על ידי חברת

מקיצי נרד פליס

Lyc, 1871.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins *M'hizē Mirdamim.*
(L. Silbermann.)

Schnellpressendruck von Rudolph Siebert.

Heb 6805.340
C

86X 243

דבר מהמעתיק.

יתברך צורי מלכי ונואלי אשר החזיק בידי ועמד עוד הפעם על ימיני בהניפי אותה להיות חבר למעתיקי דברים העתיקים להעיר ולהקיץ שפתי ישנים הישנים והנרדמים—לחיי עולם—! הוא הנחני ועורני להעלות נר הספר הנוכחי הזה אשר זרח עד עתה בחשך (בין נגזי אוצרות ספרי כתי בהאמבורג) עלי מגורה המהורה היא תברת „מקיצי נרדמים” המאירה עיני דורשי רשומות בכתבי ידות אשר לא ראו עוד אור עולם או היקרים במציאותם.

הספר היקר והנבדר הזה אשר אני אקריב לאשכר לבעלי החברה והעתקתיו מכת"י הנמצא בעקד ספרי כתי בעיר האמבורג Hamburger Stadt-Bibliothek Cod. hebr. CCLV חובר זה שלש מאות ותשעים שנה—בו יורה המתבר מסר ודעת בדרכי ההניק ובחקירת הפילוסופיא אשר סובבים הולכים על קומב אמונה ודת עומק הגיוניו, פאר ויופי שרעפיו משובצים המה במליצות צחות נשגבות ורמות כעין סגנון הספרים המפורסמים: „בחינות עולם מר"י הפניני, וארבע כוסות מר"ש פאפנדהיים” ומלאים המה המלות הנשלבבים והכפולים בלשון נופל על לשון, ולרוב השווים בהברתם ושונים בענינם—הנו נכתב יפה מאד בכתב מורחי (אריענטאלישע שריפט) בכתב רש"י, ויקף י"ט עלים בתמונת

בתמונת קווארטא, שם הסופר וזמן הכתיבה לא נמצאו בו—בנליון ובשוליו נוספים לפעמים איזה מלות או טורים שלמים ואשר הכרת פני הכתב ענתה בהם כי מידי סופר אחר המה נכתבים. ולמען שלא ימצא הקורא והמבקר אחרי מאומה שתלתי אותם בעדונית העתקתי בסגור עגול כזה (). בעלי מחברי רשימת ספרי כת"י בהביבליאוטהיקא הנ"ל ה"ה החכמים הנודעים ה' פראפעססאר וואלף וכו' יהודה ליב רוקעס משבחים אותו מבחינת תוכו ומפאת מליצותיו המפוארות במאד מאד. אמנם עגמה נפשי עד מאד להודיע כי הקרמת בעל המחבר נמצאת כתובה לפני אפס קצתה כי העלה הראשון נקרע בתוך לשנים קרעים, ואציגה הנה עד היכן שהיא מגעת, וזאת ראשיתה.

„אמר אבן אפרים מארץ מודינא בהמצאי היום ששי שמיני
 „לששי רמ"א לאלף הששי אשר בכאן זה לי עשרים שנה
 „בעיר ואשט"ו שבמדינת אבירוצי (?) [הסימן השאלה הזה
 „מצוין מבעל המרשים כ' י"ל רוקעס הנ"ל. המעתיק] במלכות
 „פירדינרוס שמי' והתיצבי במאד מאד נבוך וטרוד מחשרת
 „מים הודונים נמפי מאבי שחקי סער הזמן במקריי ותחבולותיו
 „עלי ה' כלנה כונן להשמיד ולהשחית חציו אל יתר השערה
 „ולא יחטיא, יחטיא כונותינו ולא זולת יצו שלילתם כי עוד
 „חזור מה שהפכס" עד כאן, והחצי השני עד סופה נעדרה;
 חסרון לא יוכל להסנות!

ברבר העתקתי אעיר ברוח אמון כי עשיתי מלאכתי באמונה וככל אשר מצאה ידי לעשות בכחי עשיתי, נכון וסמוך לכי לאמר: שיצאתי ידי חובת המעתיק עד למדי, באשר שמתי דברי החכם המפורסם, המגלה מצפונות מה"ו שי"ר לנגד עיני, באמרו: ראוי שכל מעתיק ספר קדמון להשים עין על כל מאמר מכלי דלוג, אף מלה אחת" (בכה"ע לשנת תק"ץ. תולדות ר"ג סימן ג') ופקודתו שמרה רוחי, ואשתדל בעד ערבון כסף בכדי ערכו ושווי הכת"י, והבאתיו אל חדרי משכני ימים רבים והערתקתי בהשגחה ובשקידה רבה אות באות. ואעידה להקורא כי ילך במח בפתשגן הכתב מהעתקתי כאשר ה' באמנה אתו הכתי עצמו בלי תוספת ומנרעת דבר מרעתי וכי לא שניתי ולא שכתתי אף מלה אחת. ואם ירעתי כי כל ספר ישן נושן עלול הוא לשניאות ולטעויות, ונשארו לי בזה מקומות רבות סתומים ותתומים כחידה, נעלמו

לי התרתם וקצרה בינתי להבין אותם; לא רציתי ליגע ולשלוח בהם ידי
הכזה אמנם הנחתי הדברים ככתובים לפני * ובמקומות מעטים העירותי
עליהם עלי שפת היריעה כיר ד' הטובה עלי ועד מקום שדעתי
הקלושה מנעת.

ואני שרם אכלה לדבר אומר קבל עם: אם מנחתי הקמנה בהעתקת
הספר הנחמד הזה יעלה לרצון להקוראים הנעימים, אתאמץ ואשתדל עוד
למצוא פרות לאוצרות החכמה ומצמוני דעת הספונים וגנוזים בכת"י
ההאמבורג ואשר כמעט ספו המו מן בלהות, ואינם. — ועם הכן-סירא (כ').
ל"ו) אקרא עליהם לאמר: ,הכמה נסתרה ואוצר טמון מה
יועילו גם שניהם"?! — אשנס ואתחזק בל"נ להסיר המסוה מעליהם
ולהוציאם מאפלתם לאור פני תבל, אקרא להם הרוד ואשלחם תוצה ע"י
חברתנו * למען יראה אל בעליהם פעולת חכמת ישישים

והדרת

(* ות"ל נסיתי במלאכה הלזו ע"י העתקות הכת"י אשר ילאו כנר לאור עולם,
ולאה הס. א) ספר מחברת מנחם בן סרוק נחטש הכתובים הרבים ממני נפקדה
חכמה מעוררי ימים בלאדלן ועדינבורג. ב) ד' שערים מס' התרשיש לר'
משה בן עזרא — ודוגמאות מס' המוסר לר' אפרים ועיניים שונים במ"ע שומר
ציון הנאמן, י"ל ע"י הרב הגאון מהר"ל יעקב עטמלינגער אב"ד דסה. ג) מדרש
אשרון אבא גוריון. הדאשן לה"ו מדרשים של ספר בית המדרש (ח"א) להחכם דר'
יעלליענק. ד) מדרש אלה אזכרה. במחברת מיוחדת עם הוספת ע"י הג"ל. ה) בטר
שם טוב לר' אברהם דקלוגיא תלמיד הרוקח ז"ל. במחברת ראשונה של ספר
נגזי חכמת הקבלה להג"ל. ו) השאלה הששית והשביעית מספר הגפוש להחכם
טומאס די אקינז (כומר מכה הדקטיים) במחברת „Thomas von Aquino“,
להג"ל „in der jüdischen Literatur“ (ז) מאמר בכחות הגפוש להחכם
הג"ל במחברת „Philosophie und Kabbala“, להג"ל. ח) ספר עולם קטן
לר' יוסף בן צדיק ז"ל. הועתק מערבי לעברי ע"י ר' משה אבן תבון.
ו"ל בפעם ראשונה ע"י הג"ל.

(* בישע אלקים חעלה האגינים ממולת הזמן לראשונה הפירושים הנחמדים
והיקרים מהמחברים הקדמונים האמנאים בכתי' בקובץ אחד בלאונרד ספרי עיר האמבורג
Nro. 32 Folio נכלל בו. 1) פירות על איוב י"ז דפיס. 2) פירות על שיר
השירים ו' דפיס. 3) על רות ג' דפיס. 4) על איכה ז' דפיס. 5) על קהלת
ח' דפיס. 6) על אסתר ו' דפיס. ואשר כנר הניף עליהם מלחו החכם הגודע כ'
י"ל דוקטם בהפ"ותי ח"ה דוגמאות וליונים במ"ע ליון שנת תר"ג ז' 100 עד 106.
וכה דבר עליהם. כנראה הם כלם מקדמוני נרפח. הפירושים ההם יקרים
מזד עמנם ומזד זמנם כי כאשר ידע כל קורא משכיל אין לנו מחכמי נרפח פירושים
על ל"ך רק מרש"י לבד. ומי יתן וישים משכיל אחד על לבו להעתיק הפירושים האלה
ולנקותם

והדרת מעם זקנים על-פני הים. ויהי נעם ד' אלקי עלי ומעשה ידי יחונן.

כ"ד הצעיר בחכמה ובשנים יוחנן במש"ן. Wittkower
אלמונא בחדש הרביעי.
החזק במוסר אל-התרף! לפ"ק.

ולנקותם משגיאות המעתיק ולהוציאם לאור". (ע"ן צונץ צור געשיכמע אונד ליטעראטור. רשימה כח"י אשר היו לי לעינים במלאכתו הכבדה והאכבדה S. 478 דרוש הדשימות שם ומראה ומצין פרשת גדלה קבוצת פירוש האלה, כי ידבר בס נכבדות לרוב) ואני, בשומי דבריו אלה על בני, אמרתי אך אוכל וראיתי באבן זכרם במשך הספוכות העתים, בהיות לאל ידי להגיל טובה חבונתם מכליון ושחה, לזאת נדרתי ואקיימה להוציאם אחד אחד לאור ולתת להם עדנה אחרי בלותם, יהלו בעדי עדים וישמחו ויחננו בזיוס אהבי מדע וחוש' דורשי חכמה ודעת, וחחי נפסם בגללי וחברכוני!

ספר המוסר.

א.

זה רע אשר נעשה תחת השמש, מנהיג בהנהגה ישרה, כי כן יסר המלך, ויצוהו, ולבבו לא כן יחשוב כי שוא תהיה, מרמות ותוך תוכו רצוף, כי להשמיד בלבבו ולדברית מארץ החיים, הכל כאשר לכל סקרה אחד, לצדיק ולרשע ארת היא, על כן אמרתי תם ורשע הוא פכלה כל יון חרוץ, ושופץ צדקה במיש היון כמו און, ואיש הישר בעיניו כפתלתל, מי האיש אשר נפתולי אלקים נפתל והתאבק באפר רגלי האכמים, יחשבוהו נפתל ועקש, על כן מלא לב בני האדם, בראותם הרועה בשוא נתעה בהם לעשות רע.

ב.

ומוצא אני מר ממות את הזמן הזה, בתנהגתו, כי עוד יוסיף סרה, ורבה העוובה בקרב הארץ. כי מה תהא לאדם בכל עמלו להיות צדיק הרבה, אם מקום הצדק שמה הרשע עולה היא למעלה, ולמה יתכם אז יותר, אם ברוב חכמתו רב כעס?! טוב הולך את חכמים יתכם ויוסיף מכאוב להוסיף דעת, ובאף יקנה חכמה להפיק רצון מר', והשמן עומד על ימינו לשטנו, והיה לו למוקש למקדש ולצור מכשול, ולאבני חפץ יהי' לאבן נגף, ינופנו בתחבולותיו כאלו שונא לו מתמול שלשם. רוע עליו המעשה בשובה תחת, וכל אשר שאלו עיניו לא יאציל מרם, המתור יאכלנו כאכל קש. לשון אש וחשש, כל רנעיו לדרע עמו, ובלהבת מרדותיו ירפה כחו והי' למס, והטמא יקראתו לרגלו, וטובל בשמן משמניו ושפו עצמותיו בעצם כחו באהבתו אתו, הוובח זכחי רצון לפני ר' לריח ניתח, יובתהו כשה אובר, ויפל עליו חיל-כאים והכהו נפש ותונח משלום, ולאשר איננו

ספר המסר

זוכה, זכת משפחה יכין, ובכל יום משעשעת לפניו הנהגתו, וכל אשר הוא עושה מצליח בידו, לחומא נתן עיניו וטובה הרבה והנשבע בחי אלקים ירין, ישמרתו ויחיהו ואשר בארץ, ואשר שבועה יראה ר' וסר פרע ירע לו רעה רבה בעצומיו, ונשבר ונוקש ונלכד ברשת רגשת שבט תגוש בו, לא ינות ולא ישקוט מעוף צוקת הזמן ואפלת הנהגתו, כאשר ימאס החכמה והצרק, ובעליהם ימסו כמו מים.

ג.

העם ההולכים בחשך ובאפלה, אשר לא ירעו ולא יבינו המצות והחקים אשר צוה ר', ראו אור גדול, ואור החמה להם יהי' שבעתים. יושבי ארץ צלמות ולא סדרים לא יראו רע, כי אמת ושלום יהי' בימיהם ואור נגה עליהם, ויהיו מאשרי העם בדרך ישר וסלולה, מבלעים, ועצתם יבלע הזמן ויתעם כשכור ונשוא פנים הוא הראש קרחה וכל זקן זקנו גרועה, ונביא מודה הוא הזנב ויזנב כל הנחשלים אחרי הרעים העצומים, ואחרי רבים לרעות, ומאם ההולכים לאם לדגל המלאכה אשר לפני ר', כי כלו חנף ליושב בגאווה ובגודל, ולבו יקבץ און מצא און לו, ופרע לענו מאד ועול עול סבלו ומטה שכמו על שכמו יכביד. לבני נבר יאמר: שבו לכם פה, ואת הארץ תמרתו, ויטב שרותיה לכם הוא, והאחוזו בה, ואיש עברי הביא מעבר הירדן לשחק בו במחול משחקים ולעברתו יצוה לשומו מרמס כמיט תצות, האבות הדורשים אל האובת, יובלים לראות באבי הנחל, והשעורה אביב, ולבנים היודעים חכמת הידעונים. המהגים והמצפצים אין נודד כנף ופוצה פה ומצפצף, הלא עם אלקיו ידרוש בעד החיים הנצחיים, ולתורה ולתעודה יביעו ידברו, והזמן יאמר כדבר הזה אשר אין לו שחר.

ד.

עת ספור מספר ולקדש צום, ולקרא עצרה, כי עצור עצר הזמן בעד כל חכם לב, וסגר כל בית ההצלתה, מבא אליה. ויותר מרמה בני הודר ותשוב תתפלא, אשר הרשעים מגיע אליהם כמעשה הצדיקים ויחיו, עתקו גם נברו חיל, ומיד הזמן להם כת וגבורה, לגדל ולחזק לכל, ולא שכשו עליהם, ובתיהם שלום ספחד, וישמחו כשמתה בקציר, ובניהם יגדל וירומם, והם פושעים בנים משחיתים, עזבו את ר', ינוחו על משכבותם, לא שמעו קל נוגש, ויעץ כי נגש העם הזה לעשות רע בפיו ובשפתיו, ולבו רחק מד' יהי' לחסון נכון ונשא ונהרו אליו כל מובות השמים, יעלה ולעב יניע, והמלא ארצו כסף וזהב, ונשגב ביום ההוא, ובנות העיר יוצאות נשויות גרון ומשקרות עינים, הלוך תלכנה סוף בתף וחליל וברגליהם תעכסנה בתפארת העכסים, להכעיס כל הכתוב לחיים בירושלים.

ויש

ה.

ויש צדיק אובר בצדקו, והוא יושב בתוך האפר והיה מוחן בשפל קול הטחנה, או יהי אסור בבית האסורים, ואל יראו עפעפיו בעפעפי שחר, והגונשים אצים הצדיקים לאמר: כלו מלאכת העצבון דבר יום ביומו, מקום אשר דבר המלך ודחו מניע להם, יגיע כפים, ובבשרם פצע וחבורה, ואין בו מתום, ונותרה נפשם נצורה, כעיר נצורה וכסדרם ועמורה, ויהפכו כבהפכת זרים, אוכלים אותם קורות הזמן, והיו לשמה, וישח אדם ונמשל כבהמות, וישפל איש משכיל, ובשפל ישב, לא ישא הזמן פנים להם, ואוחם יחלוף, חלף עבודתם לד', ויצו אל עבריו, שלוחיו, וציריו, נשו נא ופגעו באדם אשר נשמה באפו, כי במה נחשב הוא.

ו.

התכם עיניו בראשו, היוזע פשר דבר ומבין דברי חכמים וחידותם, נבור ואיש מלחמה במלחמתה של תורה ימות ויחלוש לפי חרב ויגעו ואיו, והצדיק, צדק צדק ירדוף למען יהי', צדק ילבש כמעיל וכצנף יצנוף משפט לא יקום ולא יהי', ויום רעה יראה וכעס הרבה וחליו וקצף יתקצף, ורוב עצמותיו יגרם, מקרי הזמן יבעתוהו כמירי יום יום, יום ידרשון וידכאוהו בשעה, יקושו כקש נדף ואיננו, והוא כרקב יבלה אבל וחפוי ראש, ושבע ולין שבע רגז, כגבר אשר דרכו נסתרה בסתר מדרגות הצרות ופחד יקראהו, כדרב בציון יחרב, ויבש יבוש כבשת גנב כי ימצא, במצוקות לא יקיצו ולא יעורו משנתם, עד יקוץ בחייו ולא יאמין בהם, אך בשרו עליו יכאב, יראב והוא אב לחנים, ויענה באלמנותיו כבנות יענה, ונפשו עליו תאבל.

ז.

ויש רשע מאריך ברעתו, אורך ימים ושנות חיין ושלום יוסף לו הזמן, המזמן לעשות עול, ואהל רשעים איננו נגף ולא יעננו אתה מני אלף, בעני ודלות. ידריכהו על במתי עב ומעשי עבות ורקמה לבוש, ואין קצה לאוצרותיו, ויוצא פרח ויציץ ציץ, צמח צבי וכבוד, והי' לגאון ולתפארת הפארים, ונפשו אותה ויעש בתי הנפש ונצר משרשיו ופרה, עשה פרי, וברוח שפתיו ימות רשע, והכה נקי, ובשבט פיו ישרים נכדו, לא ידעו מקרי הזמן, ולא ישחיתו בכל הריו ושריו יתרו מלכים מולכים על כל שכיות התמרה והזמן צוה למקדשו נבוריו לאט, לרשע, אל תגעו בו כי קדשתוהו, הוא מרומים ישכון חוצבי מרום וחוקקי בסלע משכן לו יבנה גיית, ושל השמים יהי' על הגזה, יעלה תמנתה על גוזזי צאנו ואלפים כלם, וגם בהמות שדי וחיתו יער לו לברו נתנו בארץ, כלו שלאנו ושל ישליו

ישליו אהליו ויאהל עד סדום, ה' כעץ שתול כשתילי זיתים על פלגי מים,
וכל אשר יעשה יצליח.

ח.

עמודי שמים ירופפו ויתמרו מגערת הזמן לבן חיל! וראיתי אויל
משריש שרש רחמים, ונתן הסכל במרומים רבים, וברוב אולתו ישגא
שגיא כת, ולא מצאוהו קורות הזמן בדרך אשר בא בה, רטב הוא לפני
שמש ולא ימיש מאדל' ההצלחה מעשאת פרי, ברית הזמן היתה אתו התיים
והשלום, וטל ילין בקצירו, עלה לשמים שיאו וממעל הרים, הרים
כסאו, יושב בשבת תחבמוני בהר מנער בידיכתים צנוף יצנפהו צנפה,
ולא יירא לבו משוד כי יבא, וסר מעליו עולו, לבטח ירבץ בין חמשפתים
ואין סחירד, הנה נתן לו רחמים, אורה ושמחה ששון ויקר, אכל ושתה
לשבעה, ולמכסה עתיק.

ט.

נדיבי עמים נאספו אל אבותיהם, נספו בלא משפט, ואנשי
חסר גאספים, חסר הוא ועול, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, הזמן
חסן דכאו, ויומם ולילה לא ישבות לדרע עמו, בשש הם גורלכם, גם על
הד גבה ונשא שמהם משכבכם וה' ביום הניחם הזמן על אשר הטיב חסרו
לכם, וקצף עמכם ותצעקו לאסיפת הכסף וקבוצות הזהב, יבואו ויעזרוכם
יהיו עליכם סתרה. ואת כלם ישא רוח גדולה וחוק יקח הכל. ולכן לנו
שמעו אלי ותחי נפשכם, תמאמו בכסף, וזהב לא תחפצו בו, ותבחרו לקחת
לקחת החפצים כי העושר שמוד לבעליו לדעתו.

י.

והרשעים כים נגרש, גרש יגורשו מהסחפת בנחלת קרושים על
ארמת הקרש, כי במותם השקט לא יוכלו, ועונותיהם היו מבדילים ביניהם
לבין אלקינו, כי כפידם ננאלו בדם ודמים מלאו, אצבעותיהם, סבעו
בעון, ולשונם עולה תהגה, יהגו אך נכאים, מעשיהם מעשי און וחסם,
ופעל שוא פעלו, רגליהם לרע ירצו (ולא יגעו) וימהרו הנמהרים
מהרה לשפוך דם נקי ואכד תחת און ראיתי אהליהם, ודרך שלום לא
ידעו ולא יבינו, בחשכה יתהלכו, ואין משפט במעלגותם, כל הורך דרכם
לא ידע שלום:

יא.

זה ינחמו ממעשה הזמן ומעצבון ידינו, מן הארמה אשר ארודה
בעבורנו

בעבורנו, כי אשר רחק משפט ממנו לא תשיגנו צדקה, ולא יראה אור באור החיים, ומשמיים באשמים כמותם, ורוחם כרוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, וכוזה וכוזה יאכלם אש לא נפח. וכן יובן למפרע*) והאוחיות לאחור, כי הצדיקים יודעים שימתו בנשיקה, והרוח תשוב בשונה ונתת אל האלקים אשר נתנה, והצדיק ילבש צדקה ותושע לו זרוע, וצדקתו היא סמכתו, וכבוד ד' על נפשו זרה.

יב.

מי זה כעב תעופנה מעוף צרה צוקה אל ארבות שאול, כספם והבם אתם, ולא תזכרנה הראשונות, כחותיהם וגבורתם אשר היתה בחייהם, ומעשי ידיהם לאסוף אסופות אום הן עתק, ואת כל תקף גדלת מעלתם ומלכותם, כי נשכה זכרם.

יג.

ואתם כהני ד' ועם מגלתי, תקראו משרתי אלקינו, בשרות מלאכי השרת יאמר לכם: אל דמי לכם, ולא תחשו יומם ולילה להזכיר את ד', הנה ישעכם בא בעולם הבא, עם הקדש גאולי ד' נאלת נצה, וישיע אתכם תשועת עולמים, רב להושיע, ישרי לב, יהי לכם למושיע, ואתה ד' אבינו נואלנו מעולם שםך.

יד.

ואולם אנכי מלאתי כח, ורוח ד' משפט וגבורה, להגיד לזמן הזה פשעו וחטתו, אשר עם מה שהתנחמתי מעט, במה שראינו לצדיקים ישועה בעולם הארוך לעולמים, ולא ירגזו אם בארץ הזאת ירבו עצבותם, ויגזול עורם מעליהם, ותכלנה לאין, ולא תמצא בארץ החיים. הנדיב יאדיב הזמן נפשו, רוחו זרה, ונכרי' עבודתו, ועבודת הארמה עליו, לא ישא הזמן פנים לזקן ונער, טוב ילד מסכן וחכם לא יחון. ונבל, יבלה בסוב ימיו ושנתיו, בנעים נעים גורלו, וטובל בשמן רגלו, ועמדה במישור. המשכיל ישכיל יום אחד, והסכל בכל אשר יפנה ישכיל. לחכמים אין להם ואין שמלה, ולא לנבונים עושר, כי אם עשרת בני המן תולדותיו, וליודעים אין חן בעיני מלכים ושרים. העשיר ירבה לו מעלה וגדולה, כבוד והדר יעשרו עשרת זהב גדולה חכריך בוך וארגמן, והדל לא ימעיט לו צרה צוקה מסחצית השקל, לו שקל ישקל כעסו, או סקל יסקל, או ירה יירה לא יחי', כי כן צוה לו הזמן, וגם במותו אמוסה לא ישא בעמלו

*) עיין בספר השרשים לדר"ק שרש פ"ר ע"ה שסכיל נשם י"ח — חכלל יוסי (יחזקאל כ"ד י"ד) נישור להסכם א"ל (משלי א' כ"ה) ונמשני נשפם הכוכב. — המעתיק

בעמלו, כי אם תכריך ב'ו' ומעטה חרפה. ולמה זה הבל תהבלו קורות הזמן לאיש אשר לו חכמה ודעת יראת ד'. למה יתן לעמל באור התורה חשך ולא אור, מה לעני למלט את העיר הבנויה בחכמתו, אם חכמת המסכן בזויה, למה לא מרחם ומבטן, לפלא נרד יויד איש את בנו, ויעתיקנו משדים, לחשוב מחשבות, לעשות בזהב ובכסף, אם זולתם נחשבנו כבהמה, ויתרון דעת החכמה תחי' בעלי בעצבון ובראבון נפש, ואם מקום בינה לא ידע אנוש, מה נעמול לרוח, הלא טוב לאדם שיאסוף אודם פמדת כוש וברק ברקת, ויכנוס סגלת מלכים, יעשה לו ממות זהב וכסף, אחרי היותו יחם ומשפחה למי שאין לו, ומטרה הממזרים והטמאים. והיא חכמתו תחת השמש, גם זה הבל.

טו.

מה יתרון העושה חיל, באשר הוא עמל לעולמים, לבקש את נרדף מורדף, ולא חשך ממנו, לרוץ אל המערכה הערוכה, לסוד לקחת מוסר, להבין רעיונו, להבין משל ומליצה, אם ללצים הוא למשל ולשנינה. והנה דמעת העשוקים, ואין להם מנחם משיב נפשם, כי לא ינפשו יומם ולילה לדרוש באמונה, ערות ד' נאמנה לראות את המראה הגדולה, ולא יועיל הון החכמה ביום עברת אונרות רשע. ואולי חי אלף שנים פעמים שלש, ומחכמתו שעמל תחת השמש טובה לא ראה, כי פי כסיל יביא מחרתה קרובה, והככבים יסלו מסמילותם להלחם אתו וגללו הגלגלים את האבן, ויתקעו בבשרו אשר לא ידע להודר עור, ואחר שיפנה בכל מעשיו ועמלו, והנה הכל הבל כי האיש העני, ואם יחכם מכל אדם טוב ממנו הנפל.

טז.

הוי חכמים בעיני הכסילים, ונגד פניהם הנבונים, נכונים לאוד נכון ולאין יחשבו, אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לפניהם, ומפניהם לא חשכו רוק, הרק אך במשה דברו, ואיך נמלט אנהנו מה יתגנו משל בפיהם. לכן בני שמע בקולי, אל תהי צריק הרבה, ולמה תמות בלא עתך, כי יבעתוך בכל עת פנעי הזמן, ורע רע יקרה צרות ושבע, ובמשפך שופך ב'ו' על נדיבים וב'ו' משפחות ובני השפחות, בזו איש לו הנדיבות, ויעוררה לרע, ונדיב נודד הוא ללחם, איא אפוא תקותו, ויונקתו תיבש שלהבת, נתקו מורשי לבבו ונמס והי' מים, וכאשר ינתק הפתיל ברנליו ינתק מאהלו ממזמו ומשענתו, כל משען להם וכל משען מים, וישם על פניו מסוה וכסות חרפה, יחרף לבבו, כי אין כסות בקרה, והנה הסתועבר, יעבור עליו רוח קנאה, וקנא שרים זרים זהב להם, לבושי מכלל כולם, ירחקו בניו מישע, ושוע אל הדר, כי חוק הרעב

הרעב והוא נקשה, ורעב ירעב והתקצף, ופנה לביתו ובבית כמות כי יצעקו בניו ללחם, מזו רעב ולחומי רעף רשפי אש ואפס כסף לשבור אוכל, להשיב נפשם, תובק את ידיו ואוכל את בשרו. העל אלה לא יפקוד ד' תזאת הזמן, ואם באשר כזה לא התנקם נפשו, האף על זה לא יפקדו עורים עיניהם לחמול ולקנא בחמס המנהיג הלז? שמו שמים כי ישמו ישרים, וארבותיהם יזלו מים.

יז.

ונבל נבלה עמו, עלהו לא יבול, ידבר בלבו אין אלקים, ולא יבצר ממנו מומת כל מזימהויו, והשליטו הזמן באוצרת כסף, נתון לו לעשות בו כמוב בעיניו, יצבור חמרים חמרים, וימען עשרה חמורים, וגמליו נושאים נכאת וצרי ולוט פני הלומט, והמסכה הנסוכה צרה כהתכנס, יבנה היכל ומשכן על רצפת בהט מצפה זהב, סגר וצהר יעשה לו סתחת לגנו, וקירותיו מזהב וחוכית וכתם אופיר, וכלי כליו שונים כסף וזהב, כאשר יבחר, ושדם יקר וספיר מספר גביעיו כפתוריו תורי זהב, ושמלותיו, חור כרסם ותכלת וארגמן, לבוש, תולעת שני ושש משור מעשה חושב מחשבות, וחשב אפרתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה, אחוז בתבלי בוץ ושש ודו וסותרת, ואת הארץ יסחר סחר כוש, הכין סכונ כסאו, ברחוב העיר מושבו, ישב בדר, ואלדר ומרד מתנבאים, קמו עמדו, והנם כמתנה, מתחבאים אל הכלים, בצאתו שער שרים, ושרים עצרו כמלין, ולשונם לחכם רבקה לעפר נפשם, והוא יושב מרום, ונגר זקניו כבוד.

יח.

על אלה אבלה ארץ, נתנה ביד רשע הזמן הסוער הזה, אשר פני שופטיה יכסה תרפה, ויעמם כמעיל כוז, עובר בעברתו שומרה נצח כנאינו והמונו ורצונו מסיר לב ראשי עם הארץ ימששו כעור חשך ולא אור, מסיר שפה לנאמנים, הנבונים אבות ובנים, ופעם זקנים שקנו חכמה ודעת, יקח כרנים הנאחזים במצודה רעה, וכצפורים האחוזות בפת, תקוחם מפה נפש, וכרם יוקשים בני הגריבים לעת רעה כשתפול עליהם פתאום סערת הזמן, כי תאנה הוא מבקש לשום שפלים למרום, כרום זולת וגשא ורם ידכא ישוח ונפל, והתכמה לכל הברואים תחת השמש, והשומע לקול התכמה וישנה בתורה טוב הארץ השמנה יאכלהו, ואשר ימאן ויסרב תקי האלקים, למרות עיני כבודו, תרב תאכלהו, ואם לא ישמע בשלח יעבור, וקריה נאמנה מלאתי משפט ישום בצדק, לא ייעף ולא ייגע מלכה ושריה, והארץ תנפה, והיתה לזונה יטאטאנה במטאטא השמר, ואם כה מצחים ירחצם ויכבסם בנתר משחית ויגלחם בתער השכירה, ועוזבי ד' יכלו, גם יקח בקציני סדום ועם עמורה בקצה הערמה יאסוף בעמרי ערמות הזמן

הזמן והתבולותיו, והי' ערום ויחף, והוא עיף, והמכשלה הזאת תחת ידיו, ובביתו לא יהי' להם ושמלה לא ישים ולרשע רע גמול ידיו יעשה לו.

י.ט.

אבל מה שתראה עושק רב וגזל משפט וצדק הצדיקים, אל תתמה על החפץ, כי גבה מעל גבה משפיל גבהים, וגבהים עליהם, שם שם חק, אשר אם יחטאו ויעשו עול יתן להם מגינת לב ותאלתו להם, יען וביען יגיעו ויראו לאור באור פני מלך לנצח נצחים, גם פרי מעלליהם יאכלו, ויזכו לרב טוב אשר פעל לחוסים בו, ואם הנוטא לבמא בשפתים נדר נדר ושלמן, יעלה הזמן על גפי מרומי קרת אל קצה תועלת הברכה העליונה, ויברכהו ויאמר, השמר והשקט, אל תירא, ולבכך אל ירך, וכל זה איננו שוה כי אם מעט מועיר, ולכן בני דע את אלקי אביך! ועבדו עבודת עולמים באהבה! ודע כי על כל אלה יש יתרון לחכמה מהסכלות, ולהצדק מהרשע, כיתרון אור מן החשך, ולכן לא יחשכו עיניך מראות בראותך יחשכו כבכי הצדק ורע לו, וירח בעמק אילון דום לרשע אמר אלקים, כי כל זה עשה ומשניא לגוים ויאבדם לאבדון, למען ירד אל אבני בור כפגז מובס, בור איננו ירא תשא עם אשר תמצא את אלילי כסף והזהב ותורף התרפים לא יחי', ובמשוך היו בל יובל לקברות, ומה שתראה רשע עריץ ומתערה, וקיר ערה ומגן, אינו פלא, כי אחרי מותו ישלח ד' תחת כבודו יקר יקר כיקוד אש, מנפש ועד בשר יכלה, ולא שם לו על פני חץ.

כ.

את הכל עשה האלקים שיראו מלפניו כל בראויו, כי לאדם ששוב לפניו נתן חכמה ובינה, נבונה ורוח דעת, והריות בידאיתו, ויתן במתניו אזור צדק, ולמנת חלקו נתן לו האמונה בעדות נאמנה, למען יאמין במלאכיו ונביאיו משרתיו עושי רצונו, תמים יהי' בתורה תמימה ויחכם במחכימת פתי, ישמח ויעלות בפקודים ישרים משמחי לב, יאירו עיניו במצוה סאירת עינים, ולא כברה אזנו משמוע ומהבין תבונה יושב ראשונה להשכל אמרי בינה, והנה יום הזמן בא לקראתו אכזרי ועברה וחרון אף ישימו לשמה, וישמיד פרוי ממעל ושרשיו יחדש מתחת, והי' קל כצבי להציב גבולות עמים במשפט ישר כצבי מרת ואפלה מנדח ויטו לא ימשכו במשך העסק בתורות, כי נספתו ונלוו אליו כל היגנות שלוחי הזמן בעצב וברגז ובעבודה קשה, ויכהו בעברה מכת בלתי סרה כאלו דבר סרה, וכאלו אלקים קלל ונשא ארץ, כן יורד שאול לא יעלה, נפל משמים וכנפל ממן נדע לארץ, חלוש מאד כנצד נתעב ותאלה, כלה יילל יורד בבביו ויצעק צעקה גדולה וסרה וקולו יעלה למעלה כי מעלה החיות בבביו יעלה, והיה כעוף נודד, קן משלח, מפני שורד, והי' כי נראה כי נלאה

נלאה חמשים אלף לו לאות א) לאות ב) ועמל, ובא אל מקדש להתפלל ולא יוכל.

כ.א.

הירצה ד' באלפי אילי הארץ, אשר אין להם כי אם רבבות נחלי שטנם, היתן הבכר כבכרתו לפשע וחטאת הזמן בהנהגתו, ומה ד' דורש, כי אם עשות משפט ואהבת חסד ותושי' יראה שמו, ואם כן למה יהי חכם לפגע כמטרא לחצי הזמן אשר אוד עיניו גם הם אין אתו, כי עוד לאיש הרשע נתן איצרת רשע ולצדיק חנו (רוח?) ואפה זעומה, היזכו מאזני רשע רשעים אזנים להם ולא יאזינו, לא ישמעו ולא יבינו, ואיש אשר לו כיום מלא מרמה, ירום ונשא וגבה מאד, והעשירים מלאו חסם ושוד, דברו שקר ולשונם מרמה בפיהם, הגריב יזרע וזרעו ולא יקצר קציריו, ידרוך זית ולא יסוך מסכת שמן, יירש תירוש ולא ישתה יין, למען יהי' לשקד, וחרפה ישא, ובזו ינהל* ולב נבל טוב עליו, אך לשקר שמר לו הזמן הדר הכרמל והשרון, וכל כלי הנבלים, ולא נפקד ממנו כל טוב מראש ועד סוף.

כ.ב.

ואמר יושב האי הזה לאמר: הנה כה מבטנו אשר נסגו שם לעזרה, וצרות נמצא מאד, כאשר נבקש משפט, וצדק נדרוף, ואיך לא נמלט בלם בתוך ערי מקלם, לחלוף ממדבר וציה צי אריר, אשר כסופות ים הצרות נוצרות למבקשי החכמה? על כן מלאו סתני חלחלה בתחלה, צירים אחוזני ולא ירפוני, ובצירי הזמן הנאמנים חלאים רעים ונאמנים, וצירים כצירי יולדה נבהלתי, ולבהלה ילדתי מראות ברע, עמל וכעס אביט, תעה לבבי בשדה הזמן, בעתתני בכל עתותי הנהגתו

(א) (ב) החלה הרשונה הוא חרש לול, ובהטור הוא הכה שני כחובים א) חמשים אלף איש (שמו"א ו' י"ט) ב) חמשים ללאת (שמות כ"ו ה') חשולכיס הם ובאים כלחד, ועוד לו שלשי' אם כלחד כי שכל החומר יגל המקרא שכתוב ובלולים יגלו על המיכונה (ח"א ו' ה'). ועיין לזה מחברת מנחם בן סרוק ומרדך חלפס להחכם געועניזם שרש לול. והשכי חרש לאה חמוסג גם סכל זרה חלצר ויגון כמו "תחל" הכספל ליופי החלוצה. ומתנווח של ומתלכין ידיכי (ברלשית ה') ומללות ידכל. ועיין אונה'ש לכן-ושכ ולהחכם פרלפס:

סידמט ח"א סוף שרש הכוכר. המעתיק

(* יכרל, כן חלמתי כחונ לשני נהכתי, ולקט שכלי כדלה להניה יכחל כחי"ת כהיומו וימר כדרך יגס מיכמ, "יש" דלפני, ועיצמו כמו כבוד מכחיס יכחלו (חשלי) והכן.— הדרכיס הכוכדים הפידימות זה ככיר כהולמתי השער כח"ע, שומר זיון הכחון" (חכתב קכ"ו לשכת מדי"ג, נשפת הידיעה הקלוצה סס) חחנס אחרי שוכי ועכרי היום עליהם כחחתי וכנלו לעיני כי שגיתי אזי כדואה, ולל עלה כחחתי יגל וכרוכי כי כוון כחלויחתי יגל לישנל דקדס כישעי' (ח' י"א). המעתיק.

הנהגתו, אחזתני פלצות, ופרץ בי פרצות, את נשף חשקי לתעודה, שם לי לתודה. קומו השרים! משחו מנן וצנה לנגד הזמן החומס הזה, לכו העמידו במצפה המצפה כאשר יראה הזמן בלב רגז יגיד, וראה רכב רוכבי אתונות וצמד פרשיו והקשיב קשב רב קשב, פן יבא כעב קל מנשר, וכסופה מרכבותיו, ויקרא על מצפה ויאמר, נפלה נפלה החכמה וכל בעלי' שבר לארץ.

כג.

אם תמוש היתר התקועה במקום נאמן, ונגרעה כרגע, ונפלה מעי מפלה, ונכרת המשא אשר עליה נשאו המושלים משל, הזמן יעצה לחלל גאונה וצבי תפארתה, ולהקל הדרה, ידו נטה והרגיו בעלי', צוה להשמיד עז מעוזניה, ותהי האמת נעדרת, ומעשי' אשר הזמן יסדה לציים, הקים בחוניו, שלוחיו ומקריו עוררו אל ארמנותי' שמה למפלה. אם כן הלינו חכמים יודעי נהי ויודעי מספר, ספרו כי שודד המעוז אשר אמרנו בצלו נחי', ונקפה הזעקה סבו עיר, דמיבו קול בגרון אל החשוכו, והרבו אבל למען תזכר.

כד.

מי יעץ זאת על זאת המעשירה אשר בעליה נכברי ארץ, וליושבים לפני ר' יהי' סתרה כי טוב מסחר כסף ותבואתה מחרון, הנה הזמן בוקק אותה ובולקה בוקה ומבוקה ומבלקה ועוה פני'. לכן נעותי משמוע הפיץ יושביה אל קצות הארץ ויחרדו תרדה גדולה. אלה אב לה נבלה אמללה החכמה ובגורת הזמן אמללה מרום עם ר', עד כי האנשים אשר בארץ עברו תורות, חלפו חק, הפרו ועזבו ברית עולם, על כן יאשמו הצדיקים כי חרו אפם העמי' בחכמה ונשאר מאוהביה אנוש מזעיר.

כה.

מכנף הארץ ומירות שמענו צבי מצדיק, כי הזמן הזה שונא תכמה וצדק צדיק תושב הארץ ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה, ולנדיב אין כסות ולאברון ילך יוחן רשע בל למד צדק, ובארץ דובר נכוות יעול, והחכמה ישפילנה, יגיענה עד עפר, תרמסנה רגל למרמס שה, ולמשלח שור נגח הוא, שוכני עפר הרים והגם יושבי מרום, וארץ רפאים יפיל.

כו.

הכל היום יתרוש החורש רע הזמן הזה, יפתח אמתחת הנהגתו, יפתח וישדר

וישרד אדמתו הלא יראה כי שגגה היא, והאלקים יבקש את נדרף בכחו, ויקצוף לקולו, והבל את מעשה ידיו, כי תחת אשר צוהו ישים במשורה שורת ההנהגה אל השערה ולא יחטיא, וככה אלקיו יורנו, בעת הראשון שאם יחטא אחד למשפט ייסרנו ולא לנצח, אדושי ידו שנו במדושת קומותיו (קורותיו) וכן גרנו ובפרשיו ורכבו לא ידוקנו עד אשר דק, אבל זה מצותיו לא שמר, ופניו הפך אחורנית, והיתה ההנהגתו להפיק האני' ואני', והנה הוא נצב על עולת שלמיו נצר עליו מוצב ומצורות הקים במקומו, וכמוך עובר המון עריצים והי' לפתע פתאום.

כו.

ועוד יוסיף להפליא את עם ד' הפלא ופלא, להאביר חכמת חכמיו, לסתיר עצה יעצים עיניהם, והי' במחשך מעשיהם ובנים כחשים לא אבו שמוע תורת ד', רהב הם שבת, ויאמרו לאל סור ממנו, סורו מני דרך, המו מני ארח, החוים ולא תחוו לנו, ולנביא אשר דבר ד' אתו אמרו אמור אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר מלפני אלקים והשבותו מפנינו את קדוש ישראל כי אין חפץ בכסילים לשמוע, והשבע לעשיר אינו מניח לו לאהוב דברי צדיקים, אפס כי לא תהי' תפארתך אתה האיש העשיר בצפוי פסילי כספך ואפרת מסכת זהבך, ואבר העושר בענין רע, ואם נתן לך הזמן להם ותבואת הארמה והיית רשן ושמן, ושמן על ראשך לא יחסר וכד הקמת לא תבלה, ושירעה מקנך כר נרחב, ונתן לך אלהים צונה ואלפים, סוסים וחמדים, עבדים עובדי הארמה, עושר ונכסים, ואינך חסר לנפשך מכל אשר תתאוה. הנה שם ד' בא סמרחק באף ובעברה בו עראף, וכובר משאה ישאה עליך ולא ישליטך לאכול ממנו, ואם רבות שנים תחיה ורב שיהיו ימי שניך גם קבורה לא תהי' לך ובחשך שמך יכסה, ולכן כליל התקדש תג ושמת לבבך, בהתהלךך בתליל לא תשמח, כי אלה חולתם הם דברים הרבה מרבים הבל מספר ימי חיי הבלך, ויעשם כצל, ובאשר הוא סוף כל האדם נשבת זכרם ולא תעלנה על לב, והחי יתן אל לבו כי כל אשר יטיב חסדו הזמן את האדם נודע היות כל טובותיו עמו לא לעזר ולא להועיל, כי לבשת וגם לחרפה.

כח.

ואם כן ימאסון איש את כספו ואת זהבו אשר עשו להם ידיהם חטא, כי בצל החכמה צל הכסף, ולא תשענה עיני הרואים לתהו והבל, כי האלקים עשה את האדם ישר, והן לצדק ימליך מלך צדיק ושרים ישורו למשפט, והמה בקשו חשבונות רבים, ומה שראוי לקרב רחקהו, והקריבו

והקריבו חזק רחוק מי ימצאנו, יאספו התורה ויבחרו בכסף נבחר, והיה מעשה הצדקה לצדקה, והמשפט למספח, ואת ספיה קציר החכמה בשמלה ישל, ואם לבב נמדדים יבין לדעת שהחכמה היא עצה וגבורה וטובה מבלי קרב, וקרוב מרמות לעשות חנף ולדבר תועה והוללות בלבכם בחייהם על הארץ אם כן העם היושב בה נשוא עון.

כ.ט.

קרבו גוים לשמוע כי כל זה בחפץ הזמן ובגזרתו וחמתו בעשה על כל (יושבי) צבא הארץ, החריסם נתנם לשבח במה שהראה להם טוב בעמלם, וישיב לבם וילכו במראה עיניהם, יסיר כעס מלבם ועיבוי רעה מברשם בבשרו אותם בשורה מוצאת, ותרוע אליו גלת הזוב במרוצת גלגלי סבותיו, ועשה אתו ברכה ואכל גפנו בשובה ובגנת, תאנתו ימשיל זר בעץ ארז שמה ושעורה נסמן והדם ועץ שמן ישים לו בפרדסי רמוניו, יעלה ראש בברוש תדרר ותאשור יתרו מתפארת אדם לשבת בית, והחכמים משיב אתור ודעתם יסכל ועצת מלאכיו משלחת מלאכי רעים לנגד הצדיקים לדעה יושלים, ואיך לא ישים על לב זה הזמן ולא יאמר הלא שקר בימיני.

ל.

לכן אתה אל מסתתר, אלקי ישראל! כי בהנהגת הזמן הזה יבושו גם יכלמו כל חכמי לב, כרעו יחדיו ליגיע כפי הזמן שלוח למו לא יוכלו מלם משא תפושם בשבי הצרות הלכה, הנשואים ציי במן להקים דבר אלקינו, העמסים ציי רחם לרחם על פלמט החכמה בתורה ד' עד זקנה ועד שיבה, בערב נפשם באה ובבקר היא שבה לעבודתה, תסכול ותשא על כבר חזק ועל כתף תסבלוהו איך תשא חרפה ולקחה מיד הזמן כפלים כלמה ובח, איך תהיה לאין התורה והחכמה ותשועת תפארתה ידה וישיבה על עפר בכסא ליום הנג אין כסא, ולא יוסיפו יקראו לה רכה וענוה, מרעתי כי קשה עוהף אתה הזמן המר, גם לא שמעת מצות אל עליך עת נתן לך ממשלה למשול בהנהגת ברואיו, גם לא ידעת בין טוב לדע — גם מאז לא פתחת אוניך בחכמה וברעת מה שירדש לעשות למצהני בשינהגו וולתו ביושר, כי ירעתי בגוד תבגוד, ופושע מבטן קורא לך.

ל.א.

החקבצו כלכם ושמעו! מי ככם ירא ר' אשר הלך השכים בחשכה

ב ח ש כ ה ד' אהבו, ויבטח בשמו וישען בו, כי יעשה חסדו בעולם שכלו טוב והצלוח דרכו, וצדיק צדקתו כגלי הים וכנהר ינהר שלוכו, לא יכרת שמו ולא ישמר מארץ החיים. לא יאמר לריק ינעתי בראותו ילדי הזמן יזמנו לו מצוקות ובמקנהו פרוץ פרצות בארץ כחמר חיצות, כאבני גיר מפצות כי ינחמנו עמו וירחמנו, ואתם בערתם הכרם גולתם העני, וביחכם בנוי לא בצדק, ושוא עמלו בונוי בו, עשיתם עושר ולא במשפט. ברוכים אתם לזמן ברכות תהום רובצת תחת ברכת שדים ורתם רתם רחמתיים ריחיים ורכב, רכב ופרשים, עבדים ושפחות, מקנה ועבדה רבה, וכל אבן יקדה, והתנחלתם אותם לבניכם אדריכם לארזות עולם, גם בניהם עדי עד ישבו על כסא המלוכה על סבועי מים יתנהלו ועל כתף תנשאנה בנותיכם ובניכם יביאו בתרצן, הן אתם כלכם קדחי אש הגדולה מאורי זיקות, לכו באור אשכם ותבשו מאשר בחרתם, ובנוזק זיקות בערתם את הבערה, מיד הזמן היתה זאת לכם למעצבה תשכבון.

לב.

ש מ ע ו אלי רודפי צדק מבקשי ד'! הבישו לא ברהם אב המון, על מה שבצדקתו החזיק מה שהגיע אליו מרשוב, ולא צרד אותו הזמן מעט אם רב, ויברכו וירבדו (ויאמר) ברוך אברתם לאל עליין קונה שמים וארץ לו לברו נתנה עם מה שרבו לו הצאצאים והצפיעות, ומלכים ממנו יצאו עם רכוש ומקנה כסף, ונוסף עוד מה שהוא נפשו צרודה בצרוד החיים, יתענג מזיו ד' והדרת שכירתו, ועמו אלף אלפים ורבי רבבות המוכים זכו ונתלו כל טוב וכבוד ותפארת. ואין צדיק שיעלה כעם בלבנו אם הזמן ישלח מלאכיו להאדיב נופנו בעולם הזה, בהשקפה בראשונה לאשר פשענו, שזולתו מהבלתי אפשר, כי אין צדיק אשר לא יחטא אבל אם הוא בתנהגותו המשתפת עזר לרעה וד' קצף מעט, מעט מעט אנרשנו זה התמס מלכי במה שאשער רב טוב הצפון, ויושבי הארץ כמו כן ימתון מבלי מחסה לנמול שכר טוב כי מאסו תורת אלקינו ויקצו בתבמת הרקים אשר צוה ד' אלקינו אותנו, וסכת השגת ד' תהיה לנו לצל כי ינוסו הצללים, וישועתו לעולם תהי' וצדקתו לא תחת.

לג.

אולם מה שהתקצפתי את הזמן הוא שיראה מתנהגתו כאשר אמרתי, היותו מואם בתכמה וקץ בבעלי, עד שכאשר יראה חוקר אותה או אסר אל ציריו ושלוחיו שימו האגוש הזה דרפת אדם ובזוי מאד, וכל עוד יגדילו לאיש

לאיש צרות וצוקות עד אשר לא יכול נשוא, ולא נתן לו עת לחפצו, גם לא האציל לו ברכה בזמן הזמן מוזמן מועט וימים אחרים במ יוכל להוציא מאויו מכחם לפועל, ואשר כמה בשרו ונכספה נפשו להציל לו מרעתו בתקירת השלמות לא יניחנה, ויבא רגז ופחד ופחד ופחד מפה ספחד המיד מפני חמת המציק אשר כונן להשחית עם שוד ושבר או רעב וחרב, ולכן כחותיו עלפו שכבו בראש כל חוצות כתא סכמך, המלאים חמת הזמן ונערתו.

לד.

וממה שיתחייב מזה הוא כי הנה ישכיל עבר ד' לתור ברכמה מספר ימי חייו, כן משחת מאיש משכיל מראהו ברצון הזמן ובגזרתו, כי הוא ישנא התבונה, ותארו כבני אדם עם (עני?) הארץ, ועליו יפוצו פיהם עוברי דרך, כי נבל הוא ונבלה עמו, לא תואר לו ולא הדר, כי שתה מיד הזמן כוס חמתו את קבעת כוס התרעלה, והוא ערל שפתים, נכזה וחדל אישים, איש סכאובות ויכאב בשרו כאב אנוש, חבור עצבים*) כדובר כזבים, והוא בחכמתו הנשאה והגבוהה מאד נשא מכאובות וחלי סבל ננוע ומכה מיר הזמן ומשלוחיו מענה, מעמל נפשו יראה וישבע, וברעתו (וברעתו?) הצדיק אבך באין מבין, וצרות רבות הוא יסבול.

לה.

עד הגל הזה ועדה המצבה. שיתיצב האיש ההוא בצרה גדולה, כל ימי מגוריו הרעים ולא ישמת ולא יראה טובה, ושק ישים כסותו, ועם כל שהכדילדו הזמן לרעה אל יאמר הן אני עין יבש.

לו.

כי בשמחה יצא מזה, ובשלום יובל וינות וישקום, ויצא כנונה צדקו, וישועתו לרור דורים, אין חקר לאות עולם אשר יתן לו ד' עם שם תפארת בביתו ובחומותיו, ונתן זרע לזרע לצדקה ולחם לאכול.

לז.

ואתם קרכו הנה בני עוננה, אשר אל מעוננים ואל קוסמים קסמים

* יתכן שפירושו כי נמוסים הם (יבדי ד') כיצול וליגר כדאנה ויגון ונלכות דוח דונמת לחם סעצבים (מכלים) ויעונין כספר השגים לרד"ק שש עצב שס וווה היננין קקילו גלמי ע"ז סעננים ונ' המעתיק.

קסמים תשמעו, זרע מנאף בנאפוסים, ותזנו אתרי הבל, ואחרי לא יועיל ולא יעזור, על מי תתענוגו בתענוגים ונוע תנועו כשכור, על מי תרחיבו פה הזכר נבלה, ותאריכו לשון מדברת גדולות, הלא אתם ילדי פשע פושעי פשעים, זרע שקר תשקרו דברי אלקים חיים, שקץ תשקצו ותעב תתעבו עולה על במתי עב להבין ולהשכיל, והירא את דבר ד' תניסו, וכמסוס נוסם תרימוקן, ותת סעיפי המלעים תשבו ימים רבים, וחלק משמן חיד הזמן לכם בהנחילו בחלקו נחל חלקכם, חלק בחלק תאכלו הם ארמט החכמים על ראשי הדלים, כשעירים* בחסמה ועס, יבאו כגנב לגנוב לב גונבי מים גנובים ימתקו, ועלידם ימתיקו ויערימו סוד, והצית אש בחומה התכמה, ואכלו ארמנות התבונות בסער הזמן, ביום סופה, יום חשך ואפלה, עברה וזעם וצרה, ועלה באשו, ותעל צחנתו, כי הגדיל לעשות.

לח.

מה אדבר הוא עשה, ומה אצטרק כי כן חפץ תזר, אבל אחרי ראותינו ומה שירענו שיתו, שזנא צדק ואהב רשע, מאם באמת וכודד בשקר, אוחו בסכלות ומרחיק חכמה, למה נינע לדיק? ואם לוקח שכלי חכמה ודעת והזמן שזנא לה, למה לי חיים?

לט.

ואחר שראינו שעם אשר האלקים צוה להיות ציר, והוא ילך בדרך עקלתון כאשר הוא עושה היום הזה, ועוד ירו נטויה להטות מדין מי שדלו עיניו למרום במרום החכמה, [*] ומי שלא ראה ולא ידע ערכה יעלה על מרומי שרי ההצלחות] הנה אנתנו בקרש השרידים בעם, אחרי שיגענו להשיג תועלתה בקצת אם היא תבל ודעות רוח; כתנו יפה, וברכינו תבשלנה, וזרוע ד' על מי נגלתה זרועותיו תשברנה, כי כל עוד יוסיפו כתות שכלנו לעשות כח לקוח את ספר התורה, עוד יוסיף הזמן על תטאתו פשע, ויאמר על נפשי אפשעה בה אציתנה יחד.

מ.

לבד ראה זה מצאתי במפרי הפילוסופים חכם אחד בדתם פילוסוף גדול

* חלשין הכתוב כשניידים יגלי דשא (דברים ל"ב ב') רינגינגווינג והכו, המעתיק.
* החלים האלה המוסגרים כשגור זה הכס כמובים על גליון הכת"י חזרי סופר אחר.
המעתיק.

גדול ואמיתי, והנה זכרו על היותר נאות מהצדדים ראיתי אני עם לבכי לבלתי אביארו, ומספיק שכאשר נכון לעשות, אומר אני הדבר בשם אמרו, שאמר בספרו הנכבד בראש חלק הרביעי ממנו כלשון הזה.

אנשים יקרים!

הלא לדברי החכמים המפורסמים שבשכבר זמנם שמעתים, והן מצד מה שראיתי וקראתי הנה הייתי משער שהרוח הכעוס והבווער מהקנאה יהי' בטבעו בלתי משבר כי אם המגולות הגדולות והשרשים מהאלנות היותר גבוהים. אולם מצאתי את עצמי מכמו זה השיעור והסברא שונה שנגה נפלאה — והמעם שאני כבר עם כל היותר בורח לעולם ומתגבל נכל רב לנוס התזוק מסער כמו זה הרוח הגרנו, לא זולת בעמקים, אבל עוד בשפל השפלים הערמתי להלוך, שזה מפורסם, ובעדות ברודה יתבאר לאותם שדעת דרכי יחפצו, אשר בהם בעים רוחי כונתי אל הענה מה שרתוק להאמין, ועם זה היותי מששיכות קנאת זה הרוח נשוך מרדף ולא חשך, עד כי קרוב ששרש אותי מארץ לא יכולתי להמלט. — והנה על זה הרבה מפורש יכול אני להבחין תהי האמת בפי אותם הקדומים החכמים אבותינו שאמרו העני זולת קנאה מהדברים הדוים, אם כן והיותי נשוך משנים כמו אלה עד התי נגוע איך שיהי' ומה בסיוע המקום יתברך, אחרי דרך ישכון אור, ארדוף אשיג, וכל עוד גוי אתן לדוח הזה, ואניחנו להפריח ולהפית, יען כי אני איני רואה שממנו יוכל להמשך במה שעתיד, ויקרה דבר עיניהם בכלות ימיהם וכחם לתתו והבל, ולא נשאר שאדם (שאדם) על עצמותם, כי אפס כלה במה שעשה עמם כלה.

לא ספני זה אעצור במלין ואעצור כח ואומר: שמעו נא ראשי יעקב וקציני ישראל! הלא לכם לדעת אשר הזמן שונא טוב ואוהב רע, ושלוחי הנהנתי מתעבים המשפט לאלקים הוא, ומתעים את עם ד' כהתעות שכור בקיאו, ונושכים אותם נשך ותרבית בשניהם, וקראו להם מלחמה, ואת כל הישרה יעקשו, והחכמה צולעה נדחה ונהלאה, ונדחה יד הזמן בגרונן לכרות בעלי' ישלח במ חרון אפו, ויצוד מצור עליהם יכה בלתי החמד על הלחי משופטי ישראל, עושה באף ובחמה אתם נקם, ונקמה לא ינקמה נקי מסוד צרות אבד חסיד מן הארץ וישר באדם אין, כי מנו כל האנשים המבקשים את החכמה, וחכמה ברושה, היתה לשממה ואין איש

שם על לב, יראו חכמים ויבושו מכל גבורתם אשר התגברו לבקשה ואשר עשה לה יתרה, כי אין יתרון לבעל הלשון, ישימו יד על פה ויאמרו: הם כי לא להזכיר, ירגזו ממסגרותיהם, יפתרו ויראו מהזמן אשר שגא דרש משפט ומהיר צדק.

זא.

העל אלה תהאפק ד' ותחשה? חושה ואל העמוד, נקום נקמתך אל קנא ונקום מהזמן הזה אשר בקק החכמה וזמורות' שחת בחוצות, יתהוללו הרכב אשר שלא, וקשותות יודוכות ישהקשקון ברחובות, כברקים ירוצו הרצים רוכבי הרכש הרצים היוצאים רחופים אל עיר החכמה כקדוח אש המסים, אש ווקרת כל היום, ומעשי ידיהם יבלו כנבול עלה בחירי החכמה והצדקה לא רוחמה, ויפשיטנה ערמה ויצויגנה כיום חשך ענן וערפל והמית אוהבי' כצמא בארץ צי' ועיף בלי מים, סך במסוכה ובסירים גדר גדרה, ונתיבותי' שלום לא תמצא, אין אמת ואין חסד ואין דעת אלקים בארץ, והעם נרמה מבלי הדעת, כי הזמן הדעת מאם, ושכת תורת אלקינו, וכבוד בקלון המיר, טוב ברע, ופח הכין למשפט, ורשת פרושה פרש לרגלי בעלי', ועלימו ישלח עכרתו כמים הנגרים, ויביא צר כגשם, וכמלקוש יורה ארץ, מורה מורד, ורועה רעה, לא ייטיב כמל משכים הלך נכחו, והנהגתו עקבה מדם, וכמו תנור בו ערה מבעיר הכערה, בו ער כאש להבה, להב ולהט תרבו המתהפכת להפוך את העירים וקומותיו כלם יחמו כתנור נכמרו ואכלו את שופטי המשפט כי אויל הנביא ומשונע איש הרות בו שנה יקה שנה שנה ויבוש מעצתו.— הן אמת אשר ביר הזמן מאוני כרמה והוא צד ציד ויבא ציד לאיש החכם לעשוק אהב אוהב (המשפט) הצדק ורתת נשא לנשא ורם בחכמה, יפנשהו כרוב שכול, יקרע לבו וכלב-ביא יאכלהו הוא ישה ויתן לטיסה אוצר כל כלי חמדת החכמה ויחרב מעינה והיא תגורת שק על בעל נעורי' כי בשנאת הזמן לו ירפנה ושרד שדהו ויאבל ארמתו.— חגרו שקים וספרו כהני ד' הלילו הלילה משרתי אלקינו, באו לינו חצרות וחבקו אשפתות כי מנע הזמן מבית ד' מנחה המשפט ונסך הצדק ואכלה הנהגתו נאות מדבר ולהבה להטה לחכם לב ואמין כח להכות אותו כל מצאו ואל תתחכם יותר למה תשומם שמה בשמטון מרבר צפה תחת כל השמים אך טוב שתאחו בסכלות ולדעת רשע כסל אל הנח ירך ואל תעלה באף ובחמה להבין חכמה אשר היא מצודים ותרמים ימשכו גבולותי' מגור מסביב עד התרמה טוב לפני הזמן ימלט ממנה וחוטא ילכר בה. הטוב לאדם אשר נתן לו הזמן עושר ונכסים והשלימו לאכול ממנו ולשמוח בכל עמלו זה מתת אלקים הוא.

מי

מ.ב.

מי יוכל לתקן את אשר עותו הזמן (בהנהגתו) בהבניעו יקר לנבל ונכבד לנקלה, והיות מלך לשדה נעבד ועבדים רוכבים סוסים כשורים, ארץ מסמנה יצא לחם לאכול לשובע נהפכה לזרים, ונדיב על נדיבות יקום, יקום והתהלך בחוץ על משענתו לבקש טרפו לחם חקו ו בחקו ישא חרפה ונקה המכה*).

מ.ג.

האל יעות משפט עני ואביון, ואם צדיק לעולם ימוט, ומוטות כנפי הזמן במוטות ברזל ועיל נחושה על כתפיו, אם שדי יעות צרק אשר הזמן יהי לועג לרש וישחית הצדיקים, למה לא יוכיחנו אלוקי ברחותי מרחי אל רחי בהסיר ממשלתי ממנו ואם הוא חותם על זרועו העצב הזה נפון משם יתקנהו ארדי שינהיג הברואים כרצונו עושה ולא במשפט בחצי ימי מלכותו יעזבו וישלחנו אל ארץ גזרה בגזרה דלא להשנאה ואחריתו יהי נבל שהוא ירשע הרבה באשר ישפוט. הגר אשר בקרב הארץ יעלה מעלה מעלה, והאזרח תזרח ותפרח בקרחתו או בגבחתו צרעת התחבולות וירד מטה מטה, אשר חוטא עושה רע מאת ומאריך לו אך ימים וישביעהו גם יראהו ישועה ישית לו חק, ויזכרהו לברכה, וגם בדרך כשהסכל הולך נותן לו הזמן כח אונים ועצמה ירבה לו מאד, אם רוח המושל הזה יעלה עלינו בשנאתו אותנו כי בקשנו למצוא דברי תפץ מה לי לדברי תכמים וחידות בעלי אסופות שיוסיפו לנו צר ומצוק, אם יקור מרכמה ומכבוד

* וקח החכה, חי זה לא ישמוחם על החמה בשמי חלים האלה ויתמה על הספך שנרסי כחומר מוסגר בשופי רעיון ודקות החויחה, כלי הפשך ועליוי ההכנה להקודס; לכן שעיסי שיכוני לחיץ לא יחדף לכן הקורא בזה לא אחשה ואכסה כל דק הפנים לכאשר כפי קט שכלי רעמי המלוזה בשכי אופניס, והנחמד יכחד ואלה הם [או"א] שערמי כביאורו שהוא נדון תחי' והוא שיוצוק חום לאחרי: הלא חי זה שלח ידו בחשיה ד' וקפה, ולמה זה יקח עור מעזו הוון החווחון להכות כפס דים קכי בהכניעו סיקר לנכל וכבד לנקלה, ולא יקום אל נקמת דס יעובדו ויוראיו כלל שלם וכנסש מפסל (וכאשר יסוב עינין זה בחליצה כשגנה בהמחלת סיון מ"א שלפני זה) — [או"ב] והוא היומר קרוב לאחת הכה לני אומר לי להכיף ידי ולהחליף הכיקוד בחינות, "החכה" חכאשר יחלל בכמונ (שמות כ"ט) ולקרא המכה" וזהו שחסיס נדכדי נחוחים על לכ איש אשר אלה לו הנגוע ומוכה חרות מלאות הוון אשר ישמרגו עליו על זארו כי המה דק לנקותו לענותו ולהטיבו כחרימו (כחו שחירכ ככרות כיה כסיון ל"ב שס ואין צריך שיעלה כעם בלככו וגו') — כי בן דרכי החליץ להסיכ לבו אחורנית כניור ההשמתות הפמאיות — ויהי' חנוץ סוף היה לשלחרינו: ואודיע כי עורכי כאחומי כספ"ק האס קלעמי אל השערה והגעמי לחמרת כוונת החליץ החובן בהחומר הקצר הזה, ומי ימן ויורכי לי כאר היטב להכ"ל ואינכדו עטרות לי

המעתיק

ומכבוד סכלותם למה לא אמאם דברי פי חכם למה לא אפנה על ימין או על שמאל וכסף וזהב ארכה לי אם הכסף יענה את הכל.

מד.

לא זה... (*) ידרכו בו אוהבי ד' וחלילה לנו לחשוב מחשבה כזאת, אבל אמנה החכמה תעזו לחכם מעשרה שליטים השולטים במכמני הזהב זלים מכיס אשר היו בעיר לה בעיר את הבערה בעיר ובהמה רבה ובעלי החכמה ירשו ארץ נאות מדבר והנם עולים במעלות גדולות ונבחות מאד כי זה חלקם מאל, ואם כן אפוא אשא אל שמים ידי ואמרת השופט כל ארץ לא יעשה משפט?.

מה.

מה שהי' הוא שיהי' הזמן מנהיג הנהגה ישרה אחר רק כמו קאל דות העפר, שהיא כבר מבואר אלינו ונגלה שבעת יפיה בחזקתו הרוח יחכן שלא יעתיקנה ואם יקרה שיסיענה הנה יוליכנה בנבה זה מגלה האמתות ופעמים הרבה על ראשי החרים הגבנונים ועל נורי המלכים וקסרי (*) הקסויים ופעמים על הארמונים הגבהים והמגדלות הנעלות יעזבנה, ומדם אם היא תפול הנה לא תשפל כי אם על מקומה תגות זה תורף דבריו שם, הלא כה דברי דרך משל הרוח המקנא הנה אמנם דמיונו לזמן, ואם כן יותר לא יקרנו רע בחכם הנהגתו ממה שיקרא אל העפר והכל שב על העפר, ובכן נבא אל הדרך הישר אשר דרכנו בו כל ימי חייו על האדמה וכאשר אבדנו אבדנו, והוא יעשה מה שיוכל וירצה, ומי יודע אולי ישיב ד' ונחם ועשה לנו ככל נפלאותיו ולא יוסיף לעבור בנו בליעל כלה נכרת.

מו.

כי את כל מעשי האלקים יביא כמשפט אוהב המשפט ושונא גזל, ולכן לבי חכם, כקש דברי חפץ, וזכור את בוראך, כל אשר תמצא לעשות לך

(*) לולא דמסתכל חכמי למלכות וקיים כוח הפנוי בהכח"י (ואשר לזיין הססד רשומי הנקודות הללו) נתיבך תדרך
 (*) שגת העעמיק סיל וז"ל נכתרי
 המעתיק
 המעתיק

לך כח וחיל בכח שכלך עשה, כי לכל חפץ יש עת, ולכן את האלקים ירא, כי זה כל האדם.

אולם אתרי הודות אל העלה הקדומה אשר כבר הגענו אל התכלית אשר חתרנו אליו הנה מרם ארשה עלי ואתן מנוח לידי היגיעה בחרתי שאוסף עוד על יגיעתה מעט אשר בו לפי מה שאחשוב בעזר אלקי מצד רחמיו לא מגמול ירי מלאבתי אמנם תשלם בשלמות גדולה ואוסף הדר בו אלי' לא מעט ממה שיהי' כפרם הקרוב למקדש מלך, והנה מים קרים על נפש עיפה לא יושימו כל כך הנאה ושעשוע כאשר יהיה הוא לקוראיו. וזה אמנם יהי' חרוז אחד יקר לפי שעורי שהוא ישא מהיופי על כתפיו מה שלא יעלם והנה תסבנה בו שלשה מעלות יתרות ובלתי נדרשות כרומה, ובו לא יחסר מהתנאי הנרצה בזולתו כל עקר, ואמנם היופי שבו יאירו דבריו, והראשונה מהמעלות הוא אמנם היות מספר חלקיו ר"ל החרוז ממספר חלקי החבור היינו שבעה וארבעים, * והשנית מה שבקשתי תואנה שאכלול בכל אחד מחלקיו בקוצר דבריו כל כוונת החשק מהחבור שעליו נעשה, ואמנם השלישית והאחרונה תהי' שיתחיל כל חלק מהחרוז כמו שיתחיל החלק מהספר למצוא החשבון, ומה שיש באלה מהיגיעה לא ישיגנה כי אם מי שנסה, ומהנדרש בו ובזולתו כמו שאמרתי היותו שוה כראוי וכאשר הדין נותן ורוצה, וחשבתי שלא יהי' הוא גורע במה שיוסיף אך הפך זה שיוסיף עליו תועלת וכבוד והדר יעטררו כי כאבים מאד וכואבים הרבה לרוב הם חלופי הזמן ותמורותיו ביען שכל עוד ידובר מהם הנה כך הוא התעוררת אמנם לכחות שכלנו אשר בתנפותו מתישנים נקל אני משער אם כן שלעולם לא תכבר על

(* לחצן לא יפלא בעיניך נחמך לחצן החשבון ומתקשכוו למהו, כי יחסר לך ספק אחד; איניך כי נהכתי עזמו הוסיף דק דוח בין כל ספק וספק ולא נרשם עליהם מלוחה, והסימנים עליהם אשר לפיך מהחל ועד כלה מ' די' הם נרשמים — ואלהים ואומר לדאבון ולעצבון רומי כי הפדק הראשון, בהיותו נלמד עם הקדמת המחבר אשר נקדע לשנים, הלך גם עמה לאבדון — ועודא כי הטור הראשון מהשיר הנל אחר זה יתחבב כי ישיש חכמי שקלעמי אל השערה כהשערתי, וכי הפדק הא' הוא הכאנר ולא אחר, והי' המחלמו כהמחלמ השיר הזה או כפי עינינו, הה אין חוטא אחר אשר קדעו לשנים אשר עונה הדכה לרודשי רשומות קדמוניות חכל על ד' כ' ד' ו' ל' א' משתכחין!.

המתחיק.

על האנשים הפלגת הספור בהם וגם כן לא תוספת אם למרצנים ולשאננים ואם כמוכן למשוללי ניאאות המזל משוער שאלה יודיעם ואלה ינחם * וכל כך שירבד סבבותיו ומקרייו כן יותר למי שירצה להשקיש בתחבולותיו יותר עוד יותר מהם לספר כי אין מספר, ומוזה שום (שאם) יתפלא אם בשעור דרכי ישער כי כל הענינים אשר אנחנו בבלי דעת נחשבם שלנו ולבנינו הם ביריו ומהשתלשלות מהנהגתו בשמות גמורה וזולת סדר ידוע אצלנו היוחס ממנו מתחלפים שזה כבר בערות נאמנה בכל דבר ובכל יום נראה למי שאור עיניו אתו באר הטיב. וכבר ה' מי שרמה הזמן למאונים ולא בזולת עלה לאשר יבינהו, ואמר אחד מהחכמים, שלשה אין להם אמונה, המלך, והיס, והזמן" ומי שירצה להבין באופן הנהגתו ממה שכתבנו בזה גם כן לא בלבד ידע חמסה שגם כן ישכיל העתיד ממנה במה שיבא, כמי שאמר הפילוסוף שדעת אנשים אין בחקה זולת להיות לה למזכרת מה שעבר או להכיר ההוה, אבל זהו זה ג"כ לדעת להכיר לשער ולראות מקודם העתידים, והרעת הזאת מהחכמים מוחזקת יתרה ולעולם תהי' נכרת, ומי יבטיחני שלא ימצא מי שעל צד הקנאה ירבר תועה עלי ועל פעל ידי בספר הזה ויסתיר הטאו במדת הקנאה אשר אררה ד' באשר יאמר בנגלה שהעזתי אני אמנם להתאבק בעפר רגלי החכמים במה שעשיתי וכאלו לא יוכר מזולתי היות ערכי במה ששפל בתכלית. הנה לאיש אשר לא * רוע לב כזה שיאשימני בכמו זה אשיב: כבר אמר החכם שבין יוננים לבנים יוסיף הרבה יותר מהיופי אחד מהעורבים משתעשה ארנבת לבנה—וכן בין אנשים חכמים וידועים אם יקום והתהלך אחד שלא הגיע למדרגת חכמתם הלא אל ידיעתם יתן יופי ויזהיר אמרום המהירות כעצם השמים ונוסף עוד ישמח לבבם ויהי' שעשועים בתברתו, אבל אמנה מה שאמר היות ערכי שפל מזה אודה לו והיא תמאת הזמן (ומה אעשה) זאת נחמתי בעניי שאם היות ביכולתו לשולל ההון ממי שירצה כשל

* המיקון לכ' חלסי האלו נחמקים בגליון הכמ"י ובהעבדיומי כפי וקולחסי עליו נדלפה

המעתיק.
המעתיק.

לי סה"ל כחוכ נחמומו מיכות ואלה יכחם.
* טעות מוזן הוא ול"ל לו כו"ל.

כשל כחו לסכל* המשכילים בשיקח השכל אשר חנן
אלקים את עבריו. ואיך שיהי' העניות לא ישולל לשום
הנרצות וכ"ש מעלות וכלי כחות השכל ויותר רב וחזק
כה הטבע מהזמן וסערתו.

ואם הדלות משל למות השכל טוב מהחיים
כאשר אמר אחד מהפילוסופים שחייבים
אנו בכבודם יותר מאבותינו בשהם
הולידו נפשותינו כמדרגת הנפש על
הנוף, אם יש דבר טוב מהתיים הוא השכל,
ואם יש דומה אליו הוא העושר, ואם יש
דבר קשה מהמות היא הכסילות, ואם
תמצא כמהו הוא הדלות, ואם כן ראוי לנו
לכל אדם שנשתדל להראמן להשיג משלמות ולפנות
אליו בכל יכולתנו בחריצות ולא נתרשל כלל בו, הנה
אם כן כוונתנו צדקה עד שלא יהי' דלותנו מתבר
מעצלות ח"ו לפי שהוא בלי מרפא וממה שיתחייב
מהעצלות ואנשים מלא כל הארץ רעתו, והנה אין
לספור הוזה מקום הנה רק דין שלמה ששערתיהו מאד
השיבותי בשלמות את פני שואלי המאשים.

יתברך החונן דעת!

ונבא אל השיר שהבטחנו הבאתו בסיוע רמקום:

* אל תבהל קודם ככבר למד: הלל כפי לה"כ כ ש ל כ ח ס ס נ ל (כמתי' ד. ד.)
אין זה כי אם צננת המוסר או הוצאתו בחלוק אמת הכי"מ ככ', הדומה לו במחוכמו, חובל
באין; לא כן, אך כל עמיו ונביט אל צד היצנין ומניין כי קריאמו בכ' הוא הנכונה. **המעתיק.**

ואשא משלי ואומר.

לכל זמן ועת לכל	הכל נתן בו גבורה
זה רע עשהו אל מנהיג	אולם עבודתו זרה
ומצא מר איש צדיק בה	ויסתיק סוד עמל הרה
העם חשוך עור נגע לו	ואיש עברי מצא עברה
עת ופגע יקרא משכיל	וסכל ישכיל עת יקרא
ויש צדיק מוחן בשפל	גם בבשרו יש חבורה
הרחם קץ בחייו הוא	ודוא נבור בסוד תורה

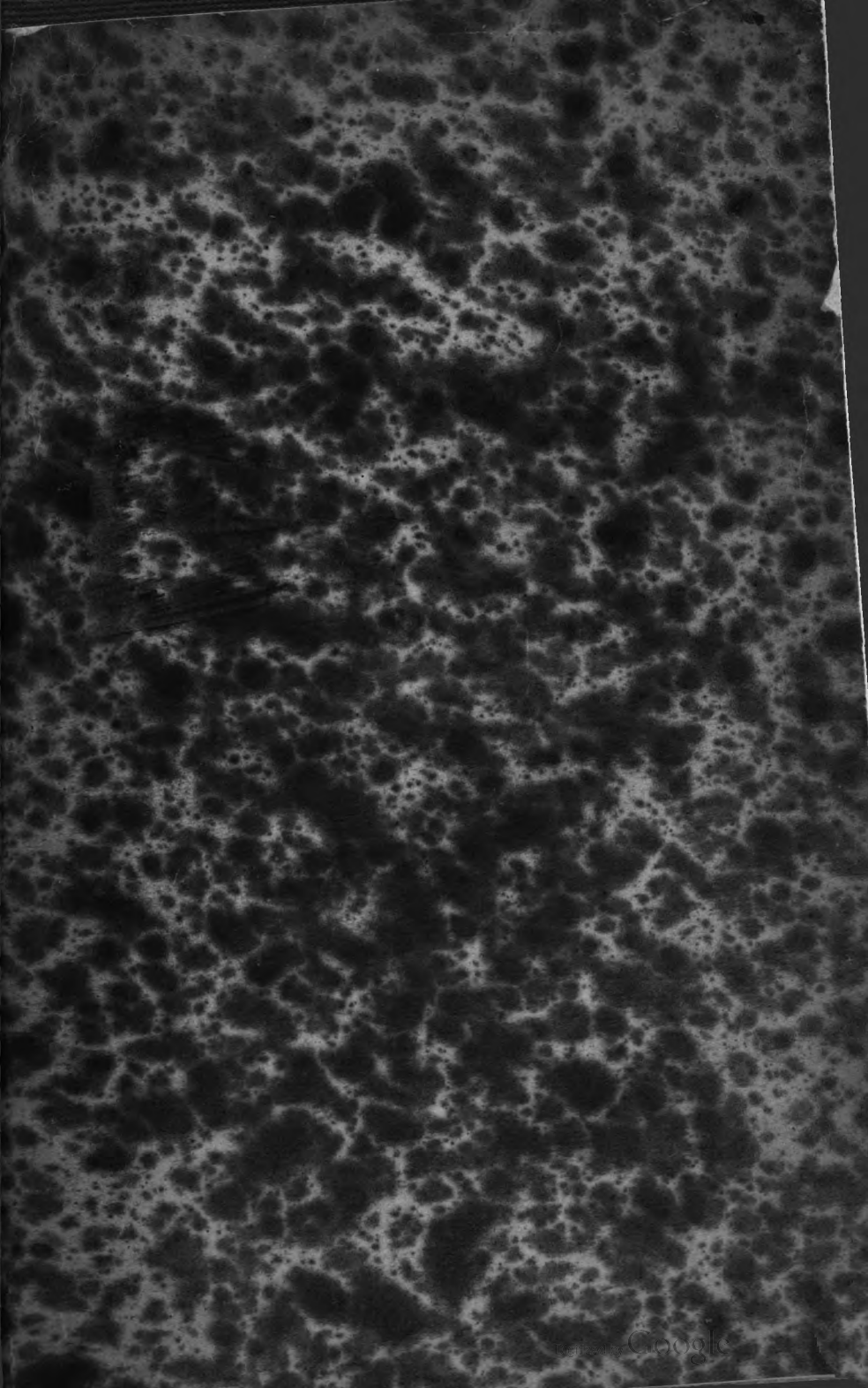
ויש

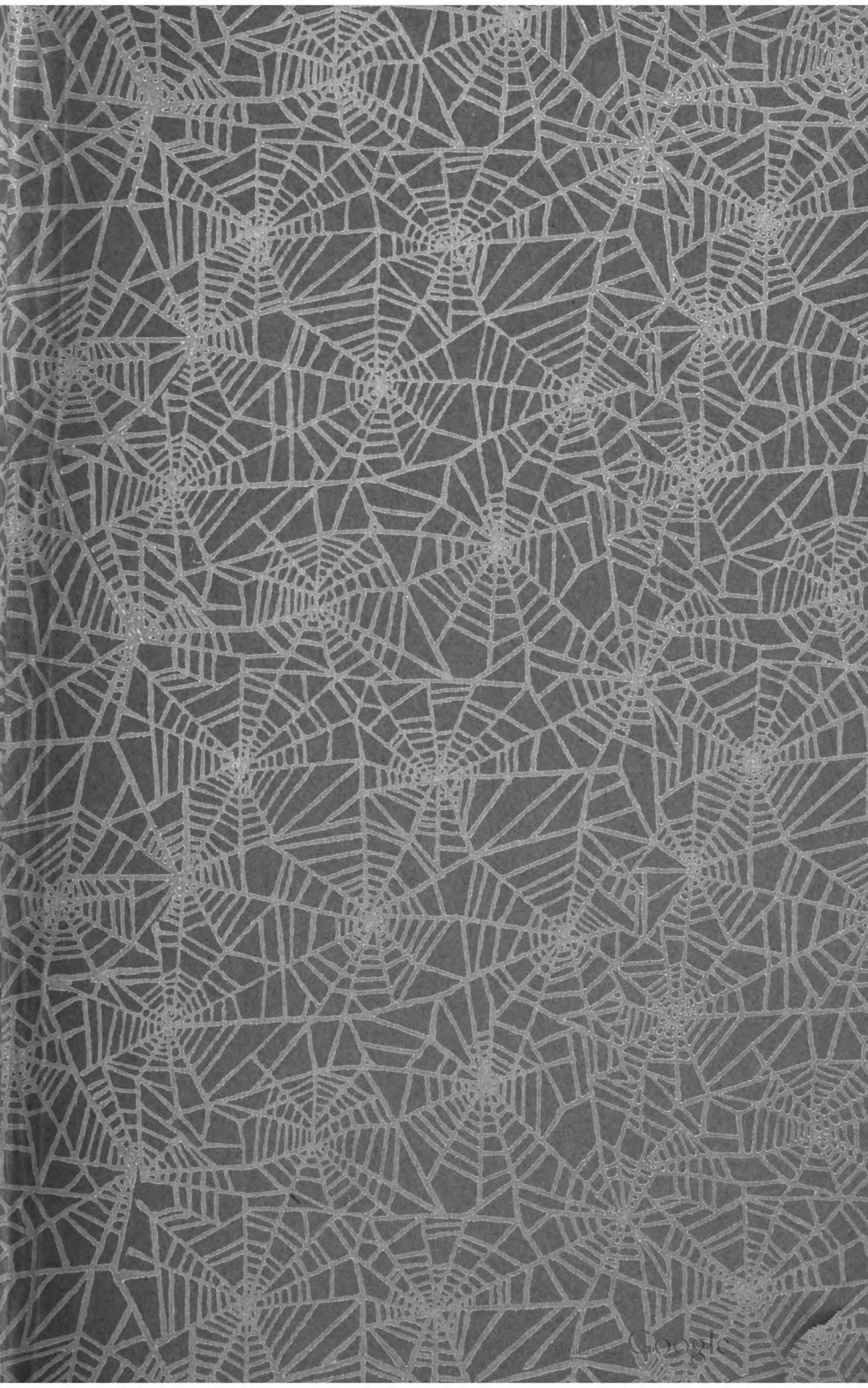
וכבוד לו והדרה
 כסיל ירבץ בתפארה
 ואין גם כסות בקרה
 כתם לו בא מאופירה
 זמן תוטא אל השערה
 אם כבר פה לו עטרה
 וחכמתם היא נסתרה
 נותן לנקלה יקרה
 ישלח אל ארץ גורה
 תעוז חכם מעשורה
 ינהיג הנהגה ישרה
 אתה השקט ואל תירא
 אבל זמן שלח צרה

ויש רשע יוסיף ימים
 עמודי שמים תמהו
 נדיבי עם נודדים הם
 ונבל הוא לכוש מכלול
 על כן [אבכה] ואספור כי
 מה יתרון לבעל לשון
 הוי חכמים הם שוממים
 מי יוכל נשוא חמס עת
 האל ירצה כי צדיק זה
 לא זה נכון אבל חכמה
 מה שהיה הוא כי זמן
 אבל אם תראה עושק רב
 את הכל עשה אל יפה

CL 251 (2)
corr.

Heb
6805
340
(copy C)

3 2044 100 948 918

HD